

Alle kleuren
van de
regenboog

Roman

GREETJE VAN DEN BERG

ALLE KLEUREN VAN DE REGENBOOG

Greetje van den Berg

*Alle kleuren van
de regenboog*

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789401906685
ISBN e-book 9789401906692
NUR 344

© 2016 Uitgeverij Zomer & Keuning

Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design

www.romanserie.nl
www.greetjevandenbergh.nl

Alle rechten voorbehouden

1

Els Kottink drukte haar telefoon uit. Ze vroeg zich af wat ze nu moest doen. Werd er van haar verwacht dat ze meteen in haar auto stapte om naar de Noordoostpolder te rijden?

En dan? Moest zij iets regelen? Of deed die man dat die haar net had gebeld?

Ze keek haar schaars gemeubileerde woonkamer rond. Her en der stonden nog verhuisdozen. Het had haar van de week aan energie ontbroken om die te openen. Morgen, had ze gedacht. Dat doe ik morgen wel. En dat dacht ze nu al een hele week lang.

Wies...

Els vroeg zich ineens af wat Wies ervan zou hebben gevonden als ze van haar scheiding had gehoord. Els had haar nog willen bellen om het te vertellen. Ze had het steeds uitgesteld. Morgen bel ik...

Morgen...

Er kwam geen morgen meer, in ieder geval niet voor haar grote zus Wies. 'Uw zus is in heerlijkheid opgenomen,' had de man aan de telefoon gezegd. Ze had het niet eens direct begrepen. Langzaam was het tot haar doorgedrongen dat Wies was overleden. Alsof die man meende dat het met mooie woorden een minder heftige boodschap zou worden.

Het zou me wel een fraaie begrafenis worden met 'halleluja-gezang' en handengeklap. Moest zij daar ook iets voor regelen? De boodschap van die man had haar zo overrompeld dat ze was vergeten om ernaar te vragen. Maarten heette die man, Maarten Schalk. Dat was dan weer wel tot haar doorgedrongen.

Het voelde onwezenlijk. Els haalde een hand door haar korte, donkere haar.

Wies was overleden.

Zou ze nu verdriet moeten voelen? Het was zo lang geleden dat Wies en zij elkaar hadden getroffen. Zelfs hun laatste telefoongesprek was al meer dan een halfjaar geleden. 'Kom je nog eens?' had Wies gevraagd, en zij had toegezegd. 'Ik kom binnenkort.'

Door haar scheiding was het erbij gebleven. Na negenen-twintig jaar huwelijk met Guido Hoogendoorn was ze smoorverliefd geworden op een nieuwe buurman die drie huizen verderop in hun keurige villawijk was komen wonen. Ze had nooit geweten dat liefde zo intens kon voelen totdat ze Dirk Mandemaker leerde kennen. Met hart en ziel was ze van hem gaan houden. Hij ook van haar, beweerde hij.

In die keurige villawijk gebeurde op dat gebied nog weleens wat. Ze herinnerde zich nog een aantal affaires uit het verleden. Daar werd in de buurt flink over geroddeld, maar het liep altijd met een sisser af.

Voor haar niet.

Op een avond stond Maud Mandemaker voor hun deur. Guido was vaak tot laat onderweg voor zijn zaken, maar die avond was hij thuis. En hij deed open.

Voor Guido was het meteen einde verhaal.

Even had Els nog hoop gehad dat Dirk samen met haar verder wilde gaan, maar zijn liefde bleek minder standvastig dan de hare. Hij maakte haar meteen duidelijk dat hij verder wilde met zijn Maud.

Els had het nakijken.

Als jong meisje uit een eenvoudig gezin was ze in de armen gelopen van Guido, die net was afgestudeerd en voorbestemd om de landelijke groothandelketen van zijn vader over te nemen, die ooit door zijn opa was opgericht als een groothandel in margarine, vetten en oliën. Ze had haar rol als echtgenote van de zakenman met verve op zich genomen, maar haar eigen financiën slecht geregeld. De ouders van Guido waren destijds niet bepaald met zijn keuze voor haar ingenomen. Volgens hen was Els verliefd op zijn geld. Natuurlijk was ze dat niet en dat wilde ze graag tonen. Ze ging ermee akkoord dat ze op huwelijksvoorwaarden trouwden. Aan een scheiding had ze toen echt niet gedacht. Met haar schoonouders was het later helemaal goed gekomen, maar wat de financiën betreft had ze het er altijd bij laten zitten, nog steeds in het volle vertrouwen dat een scheiding er voor hen niet in zou zitten.

Ze had ook nooit gedacht dat zij op een ander verliefd kon

worden. Dat was alleen voor anderen weggelegd.

En toch...

Bij de scheiding kwam ze er bekaaid af. ‘Het is dat jij de moeder van onze tweeling bent,’ had Guido haar in bitterheid voorgehouden. ‘Anders had het me geen moer uitgemaakt wat er van je was geworden.’

Extra wrang was dat haar zoon Jesper en dochter Stefanie niets meer van haar wilden weten.

Waarom had ze toch zo’n puinhoop van haar leven gemaakt?

Van Guido had ze tijdens hun huwelijk minder aandacht gekregen dan ze had gewenst, maar in financieel opzicht had ze zorgeloos kunnen leven. Dat was nu wel anders. Dankzij Guido had ze een middenwoning in een aardige nieuwbouwuurt kunnen kopen. Hij betaalde alimentatie, maar haar leven van luxe was voorbij.

Hoe had ze toch zo stom kunnen zijn?

Wies zou zeggen dat er altijd vergeving was. Nou, voor haar kennelijk niet. En Wies zou het nu nooit meer zeggen.

Wat zou haar broer Rick ervan vinden? Maarten had hem ook al gebeld, vertelde hij tijdens hun telefoongesprek.

Dat zou zij nu doen. Els leefde enigszins op. Ze zou Rick bellen om met hem te overleggen. Die zou zich vast net zo opgelaten voelen als zij. Het was ook al een hele tijd geleden dat ze Rick had gesproken, en dat was toen geen prettig gesprek geweest. Hij had haar een sukkel genoemd toen ze hem van haar scheiding op de hoogte bracht. Maar nu had ze behoefte aan iemand die haar tweeslachtige houding in het overlijden van haar zus zou begrijpen. Rick en zij trokken vroeger erg naar elkaar toe. Wies was wat ouder en ze was zo anders.

Dat was het. Wies was altijd anders geweest: een beetje vaag, helemaal in de Heer en met een onverwoestbare bekeringsdrang. Rick en zij waren daar niet van gediend. Guido ook niet en Denise, de echtgenote van Rick, net zomin. Het was Wies’ eigen schuld dat het contact tussen hen altijd zo moeizaam was verlopen, maar niettemin voelde ze nu toch verdriet. Wies was overleden. Ze zouden elkaar nooit meer spreken. ‘Opgenomen in heerlijkheid’, zoals Maarten Schalk het zo poëtisch had ver-

woord. Nou, dat hoopte ze dan maar.

Haar blik gleed naar buiten terwijl ze wachtte tot ze verbinding kreeg. In de vroege voorjaarszon liep een vrouw achter een kinderwagen voorbij. Ze stak haar hand op toen ze Els achter het raam ontdekte. Een beetje onhandig zwaaide Els terug.

‘Rick.’

Ze schrok bijna van zijn stem, zoals altijd kortaf. Op de achtergrond klonk het ratelen van een machine en ze realiseerde zich dat hij op zijn werk was.

‘Gecondoleerd met het overlijden van je zus,’ zei ze.

‘Wat zeg je? Wacht even... ik ga even ergens anders naartoe, anders versta ik je niet.’

Ze hoorde hoe het harde ratelen wegstierf, maar nog ergens op de achtergrond aanwezig bleef toen zijn stem opnieuw klonk. ‘Je belt naar aanleiding van het overlijden van Wies, neem ik aan? Die kerel heeft jou ook gebeld?’

‘Ik weet niet goed wat ik ermee aan moet.’ Ze besepte dat ze zich verloren voelde.

‘Denise en ik gaan er vanmiddag naartoe,’ hoorde ze hem zeggen. ‘Jij komt toch ook? Er zal het een en ander moeten worden geregeld, want of we dat nu leuk vinden of niet, ze was wel onze zus.’

‘Ik kom ook,’ haastte ze zich te zeggen. ‘Hoe laat zijn jullie daar ongeveer? En is ze gewoon thuis?’

‘Ik heb om halfvier afgesproken. Heeft die man je niet verteld dat ze daar bij hen ligt opgebaard? Hij beheert een of ander centrum voor mensen met problemen of zo. Wies kwam daar regelmatig om vrijwilligerswerk te doen en schijnt daar ook een appartementje te hebben bewoond. Idioot toch dat we zo weinig van haar weten. Ik zal het adres wel even via een whatsappje sturen. En nu moet ik ophouden, ik moet weer aan de slag.’

‘Tot vanmiddag,’ zei ze voordat ze de verbinding verbrak. Ze stelde zich voor hoe Rick zich in zijn donkerblauwe overall terug zou haasten naar de machine die ze even daarvoor had horen ratelen.

Ooit had Denise haar foto’s laten zien van Rick in werktenu. Ze had toen nog gedacht dat zij het veel beter had getroffen dan

hij in de drukkerij waar hij parttime werkzaam was om naast zijn werk als kunstenaar in zijn levensonderhoud te voorzien. Die gedachte moest ze nu bijstellen. Hij zou vanmiddag in ieder geval nog samen met Denise naar het noorden rijden. Voor haar was er geen samen meer.

Misschien was het wel goed om hier even weg te zijn. De ongeopende dozen grijnsden haar aan.

Morgen zou ze verdergaan met uitpakken.

Morgen...

's Middags was ze behoorlijk zenuwachtig toen ze over de A6 Friesland binnenreed. Haar navigatiesysteem gaf aan dat ze de snelweg nog een poosje moest volgen. Hoe kwam Wies er toch bij om in de Noordoostpolder te gaan wonen en met een man als Maarten in Friesland aan te pappen? Els moest er niet aan denken om Rotterdam achter zich te laten. Wies had ook nooit over Maarten gesproken. Van vrijwilligerswerk was Els evenmin op de hoogte. Wellicht werd het allemaal helder als ze straks met hem kennismaakte. Door de telefoon had zijn stem vanmorgen in ieder geval vriendelijk geklonken, al was hij natuurlijk best op de hoogte van de koele verstandhouding tussen Wies en haar. Dat was niet haar schuld. Gedeeltelijk misschien wel, maar het had vooral te maken met de manier waarop Wies had geleefd. Als ze eens contact hadden, begon Wies steevast over die God van haar. Een man was er nooit geweest: Wies was getrouwd met God.

Nu ze erover nadacht, kon ze een spottende glimlach niet onderdrukken. Wies had vast de beste plek in de hemel gekregen.

Waarom voelde ze zich nu toch schuldig? Het leek wel bij het sterven van een naaste te horen. Ze herinnerde zich die gedachten vol schuldgevoel ook nog na het overlijden van haar vader en later haar moeder, terwijl ze zich destijds niets te verwijten had. Haar ouders hadden ook in Rotterdam gewoond, niet ver bij haar vandaan. Minstens drie keer per week wipte ze even aan. Ze zorgde voor hun boodschappen en toen haar moeder daartoe niet meer in staat bleek, deed ze ook nog de was

voor hen. Het was nooit genoeg. Ze herinnerde zich dat haar vader altijd mopperde dat hij haar zo weinig zag, en als ze kwam, duurde haar bezoek in hun ogen altijd te kort. Voor haar ouders was het niet gauw goed geweest.

Het was goed dat ze nu niet meer hoefden te beleven dat ze van Guido ging scheiden. Wat zouden ze kwaad zijn geweest als ze de oorzaak wisten. Ze waren altijd dol op Guido en keken hem naar de ogen. Dat hun jongste dochter een man aan de haak had geslagen met zoveel kapitaal en status konden ze nauwelijks bevatten. Ze zouden niet begrijpen dat geluk niet in kapitaal en status zat en dat ze zich de laatste jaren steeds eenzamer was gaan voelen.

Guido had z'n eigen leven geleid, altijd onderweg voor zaken en bij thuiskomst te moe om aandacht aan haar te besteden. Zij had haar leven gevuld met haar twee kinderen. Altijd had ze voor hen klaargestaan. Zij bezocht de schoolavonden, ze ging met hen naar zwembles, ze organiseerde themafeestjes voor hun verjaardag, als het onweerde kropen ze aan haar kant van het bed tegen haar aan om Guido niet te wekken.

En toch hadden ze zich nu van haar afgekeerd. Luid en duidelijk hadden ze aangegeven dat ze geen contact wensten.

Els zette de radio aan in een poging haar pijn op afstand te houden. Ze had inmiddels de snelweg verlaten. Over smalle landweggetjes reed ze door het vlakke landschap, dat met regelmatig werd afgewisseld door statige Friese boerderijen. Ze was er bijna, maar ineens kregen de zenuwen haar te pakken. Met moeite weerstond ze de aandrang om te keren en terug naar Rotterdam te rijden.

Ze dacht aan Rick en Denise en met bonzend hart reed ze door.

Dit moest zo ongeveer het einde van de wereld zijn. Met tegenzin reed Els langzaam het erf van de eenvoudige, eenzame boerderij op. Van de Friese statigheid was hier weinig te merken. Integendeel, het geheel oogde enigszins verwaarloosd. Misschien lag het aan de tuin die er als een wildernis bij lag. Ze registreerde het en voelde haar weerzin toenemen. De Mazda

van Denise en Rick stond naast een kleine schuur. Ze parkeerde haar kleine, paarse Peugeot ernaast en stapte uit. Over de vlakte waaide een frisse noordenwind. Het was te koud voor juni.

Voordat ze het portier achter zich dichtsloeg, pakte ze haar korte, donkerblauwe zomerjasje van de achterbank en trok het aan. Ze ademde diep in en uit. Het was net alsof ze hier alleen op de wereld was. Buiten het suizen van de wind over de akkers en weilanden rondom haar, heerste er een diepe stilte. Els huiverde. Hoe kwam een mens erbij om in een dergelijke negorij te gaan wonen?

Met trage, onzekere passen liep ze over het erf naar een deur die zich aan de zijkant van het woonhuis bevond. Bescheiden liet ze de klopper neerkomen. Bijna meteen klonken er voetstappen in de gang, de deur werd geopend en ze stond tegenover een lange, magere man. Zijn donkerblauwe trui slobberde om zijn bovenlichaam.

‘Jij moet Els zijn.’ Zijn stem klonk zwaarder dan ze had verwacht. Hij stak zijn hand uit terwijl hij haar met zijn donkere ogen onderzoekend aankeek. ‘Gecondoleerd met het overlijden van je zus. Zoals je al zult hebben gezien, zijn je broer en schoonzus inmiddels ook gearriveerd. Wies ligt opgebaard in een van onze appartementen, waar ze het afgelopen jaar regelmatig verbleef. Je broer en schoonzus wilden wachten tot jij er was zodat jullie haar straks met z’n drieën kunnen zien. Je zult wel zin in koffie of thee hebben?’

Haar maag zat in de knoop. Ze schudde haar hoofd. ‘Laten we eerst maar gaan kijken.’

Maarten wierp een blik achterom voordat hij haar via een kleine hal vooringing naar de woonkamer. ‘Zoals je wilt.’

In een oogopslag zag Els dat de kamer in dezelfde haveloze staat als de buitenboel verkeerde. Een donkerblauwe leren bank had duidelijk zijn beste tijd gehad. Fauteuils in de kleuren oker en donkerblauw in totaal verschillende stijlen stonden rond een gedateerde eiken salontafel. Hoe kon een mens zo leven?

Rick en Denise zaten zichtbaar niet op hun gemak in de fauteuils.

‘En dit is mijn vrouw Lenneke,’ Een onopvallende vrouw die op de bank zat, stond nu op. Haar donkerblonde haren, vermengd met witte strepen, waren tot een soort van knot op haar achterhoofd vastgezet. Ze droeg een vale spijkerbroek en een wijde, rode trui, die net zoals bij Maarten rond haar magere lichaam slobberde. Haar glimlach was warm en hartelijk toen ze Els haar medeleven met het overlijden van Wies betuigde. Schutterig werd ze daarna begroet door haar broer en schoonzus, die zich overduidelijk geen houding wisten te geven.

‘Dus je wilt echt niets drinken?’ informeerde Lenneke nog eens ten overvloede. ‘De koffie is klaar en je hebt zo’n eind gereden!’

Els weigerde beslist.

‘Dan gaan we nu eerst maar naar Wies toe,’ stelde Maarten voor. ‘Straks kunnen we uitgebreid praten over de mogelijkheden voor de dienst, over de ziekte van Wies en hoe het nu verder moet gaan.’

Het was alsof de knoop in haar maag nog strakker werd aangehouden. Els sloot aan achter Rick en Denise. Ze trok de kraag van haar jas hoog op voordat ze naar buiten stapte. Haar ogen traanden in de felle wind. Verbaasd constateerde ze dat zowel Maarten als Lenneke daar kennelijk geen hinder van ondervond. In hun trui gingen ze hun voor naar de verbouwde schuur waar zich de appartementjes bevonden. Els ontdekte een kippenhok. Achter het gaas paradeerde een parmantige haan.

‘Bent u lang onderweg geweest?’ Lenneke hield in en draaide zich naar haar om. Helderblauwe ogen in een vriendelijk, smal gezicht keken haar aan.

‘Om deze tijd is het rustig op de weg.’ Els wilde niet over koetjes en kalfjes praten nu ze op weg was naar haar overleden grote zus. Lenneke leek het aan te voelen. Ze hield in ieder geval haar mond.

Voor haar liepen Rick en Denise ook te zwijgen. Maarten opende een groengeverfde deur en liet hun voorgaan. Door de grote ramen was het er veel lichter dan Els had verwacht. Vastbesloten liep Lenneke door de smalle gang en opende een okergele deur, voorzien van matglas. ‘Hier heeft Wies de laat-

ste weken gewoond.’ Lenneke deed een stap opzij.

Els voelde de aarzeling van Rick en Denise, zij bleef ook stokstijf staan toen ze in het midden van het kleine appartement de lichte houten kist ontdekte, waarin Wies lag. Het was alsof bij die aanblik echt tot haar doordrong dat haar oudste zus was overleden, dat er geen morgen meer zou komen, dat er niets meer viel goed te maken. Ze wilde flink zijn, maar de pijn om haar zus vermengde zich met de gebeurtenissen van het laatste halfjaar. Stille tranen rolden langs haar wangen. Rick sloeg onhandig een troostende arm om haar heen. Denise deed een stap in de richting van de kist.

Els kon niet meer stoppen met huilen.

Een kwartier later zat Els toch achter een kop koffie. Het door Lenneke gepresenteerde speculaasje had ze vriendelijke maar beslist afgeslagen, net zoals Rick en Denise. Ze voelde zich misplaatst in deze omgeving in haar keurige rok met jasje en pumps. Zo had ze zich ook altijd in de buurt van Wies gevoeld, realiseerde ze zich. Wanneer ze bij haar zus was, leek zij ineens overdadig gekleed, terwijl ze thuis dat idee helemaal niet had.

Maarten vertelde met zachte stem over de laatste weken en dagen van Wies, en het was alsof hij het over een vreemde had. Er klonk liefde in zijn verhaal door, liefde voor de vrouw die haar zus was en die toch altijd een vreemde was gebleven. Wies was als oudste de enige die was opgegroeid aan boord van het binnenvaartschip van haar ouders. Op vierjarige leeftijd was ze op een kille oktobermorgen in de haven van Antwerpen van boord gevallen. Het was haar gelukt om het hekje te openen van een soort box waarin ze werd gestald als haar ouders elders op het schip aan het werk waren. Zij hadden haar schreeuw om hulp niet eens gehoord. Een passerende chirurg uit het ziekenhuis van Antwerpen wel. Als hij op dat moment niet was langsgesproken, zou het heel anders zijn afgelopen. Daarna wilde haar moeder niet langer aan boord wonen. Haar vader zocht werk aan de wal en daar waren Rick en zij geboren.

Wies had een tic aan dat avontuur overgehouden, meende de hele familie. In het korte moment dat ze in het water lag, had ze

iets gezien en gehoord wat haar op de gedachte had gebracht dat God iets bijzonders met haar voorhad. Op zich was dat wel apart, want ze werden helemaal niet godsdienstig opgevoed. Bovenal was het irritant. Wies leefde voor gebed. Verder had ze geen baan. Giften van gelovigen hielden haar in leven. Els had liever een zus gehad met wie ze eens lekker een weekendje weg kon, zoals ze weleens hoorde van vriendinnen. Aan Wies had ze niets op dat gebied. Bij Wies in de buurt kreeg ze altijd het idee dat ze een leeg leven leidde. Mede daardoor en het kleinere leeftijdsverschil tussen Rick en haar, had Els altijd veel meer met haar broer opgetrokken.

‘Het is zo snel gegaan,’ hoorde ze Maarten zeggen. ‘En Wies had er vrede mee. Op het moment dat er geen hoop op genezing was, legde ze zich er ook bij neer. Ik had het idee dat ze genoeg had van het leven, dat ze moe was, en natuurlijk heeft ze altijd heel dicht bij God geleefd.’

Els wilde dat die man eens ophield met zijn vrome gepraat.

‘Waarom zijn wij niet op de hoogte gesteld van haar ziekte?’ wilde Denise weten.

Ze onderschepten alle drie de blik die Maarten naar Lenneke zond. Zij haalde haar schouders op en knikte nauwelijks merkbaar.

‘Wies heeft ons uitdrukkelijk gevraagd om jullie pas op de hoogte te stellen als haar lijden ten einde was.’

Er viel een stilte. Els zag dat Denise iets wilde zeggen. Ze ging rechtop zitten en keek naar Rick.

‘Het zij zo,’ meende hij gelaten. Denise zonk weer achteruit in de zachte kussens van de bank waarop zij nu zaten.

‘Wordt er van mij ook nog verwacht dat ik een gedicht voorlees of iets over Wies zeg tijdens de afscheidsdienst?’ informeerde Els praktisch om het ergste onbehagen in de kamer wat weg te halen. ‘Misschien kan ik dat samen met Rick doen?’

Rick schudde zijn hoofd. ‘Zo goed was onze band niet. Ik zou me schamen als ik daar zou staan alsof ik verdriet om haar dood heb.’

‘Maar dat heb je toch wel?’ Els was geschokt. ‘Ik bedoel... we hadden geen hechte band, maar ze was wel je zuster.’

‘Zo heb ik het maar weinig ervaren.’

‘Ik wil wel een gedicht voorlezen,’ bemoeide Denise zich ermee. ‘Wat denken jullie van die voetstappen in het zand? Dat vindt iedereen toch mooi?’

‘Wies wilde geen toespraken of gedichten. Het moet een eenvoudige dienst worden met mooie liederen. Dat was haar wens.’

Leek het zo of had de stem van Maarten een scherpe ondertoon? Hij keek nog steeds vriendelijk. Waarschijnlijk had ze het zich verbeeld en speelde haar eigen schuldgevoel haar parten.

‘Ze had een lijstje met liederen opgegeven.’ Lenneke haalde een papiertje uit haar broekzak en streek het glad. ‘Kijk maar eens wat jullie daarvan vinden.’

Els boog zich samen met Rick over de titels. Het zei hun allebei niets. ‘Als Wies heeft aangegeven dat deze liederen moeten worden gezongen, zullen we ons daarbij neerleggen,’ merkte Denise op.

Rick knikte.

Els ook.

Wat zou ze opgelucht zijn als dit hele gedoe achter de rug was. Het was net alsof Wies haar in deze armoedige kamer postuum liet weten hoe ze al die jaren was tekortgeschoten.

‘Mee eens?’ Maarten keek haar doordringend aan alsof hij haar gedachten had gelezen. Met een kleur knikte ze, hoewel ze geen idee had waarmee ze moest instemmen.

‘Goed, dan wordt de kist gedragen door haar vrienden en kunnen jullie erachter lopen.’

Lenneke boog zich naar Els over. ‘Wies had het vaak over de tweeling. Zijn dat jouw kinderen? En komen die ook op de begrafenis?’

Wat een oncomfortabele situatie was dit toch. Hoe moest ze hier nu weer op antwoorden? Ze had de tweeling niet op de hoogte gesteld. Waarom zou ze doorgeven dat hun tante Wies was overleden? Luid en duidelijk hadden ze haar te kennen gegeven dat ze geen contact wensten.

‘Misschien kun je ons hun adressen geven zodat ze ook een kaart kunnen krijgen,’ zei Maarten.

‘Dat hoeft niet.’ Els ging rechtop zitten, haar armen over elkaar geslagen als een toonbeeld van afweer.

‘Het is anders een kleine moeite.’

‘Ik wil het niet,’ zei ze en hulpzoekend keek ze naar Rick, maar hij meed haar blik. Ze vroeg zich af of hij net zo’n afkeer had van deze man als zij. In ieder geval wimpelde hij Maartens suggestie om de lijst voor de kaarten door te nemen en eventueel aan te vullen direct af. Els volgde zijn voorbeeld. Ze vroeg zich af of Lenneke en Maarten ook opgelucht zouden zijn als het moment van vertrek eindelijk daar zou zijn.

Lenneke bond haar nog eens op het hart om haar zoon en dochter wel op de hoogte te stellen. Ze knikte vaag, maar wist zeker dat ze het niet zou doen. Zonder hun vijandige aanwezigheid zou de begrafenis van Wies straks moeilijk genoeg zijn.

‘Een rare situatie,’ verzuchtte Rick. Vlak voordat ze instapten had Denise gevraagd of Els bij hen nog een kopje koffie kwam drinken voordat ze naar haar eigen huis ging. Ze had meteen toegestemd, blij als ze was dat ze de leegte van haar eigen huis nog even kon uitstellen.

‘Mijn verstand zegt dat mijn oudste zus is overleden, maar mijn gevoel wil niet meedoen. Er was altijd zo’n afstand tussen ons. Ik zal haar niet eens missen. Na de begrafenis is alles weer zoals het was.’

‘Dat moet je zo niet zeggen. Je zult haar nooit meer zomaar even kunnen bellen,’ probeerde Denise nog. ‘En zij zal ook nooit meer onverwacht aan de telefoon hangen met haar mooie verhalen. Ze belde ook altijd met onze verjaardagen.’

‘Wat je maar mooie verhalen noemt.’ Els snoof. ‘Soms kreeg ik de neiging om te gaan gillen.’

‘Je zult zien dat je er binnenkort nog naar gaat verlangen,’ hield Denise vol. ‘Ik had daar in die boerderij heel sterk het gevoel dat ze vlakbij was. Die omgeving paste helemaal bij haar. Het gekke was dat ik dat best fijn vond.’

‘We gaan nou niet vaag en zweverig doen,’ onderbrak Rick haar bot. ‘Wies is er niet meer en ze komt ook niet terug. Ik vond die boerderij vooral troosteloos. Onvoorstelbaar dat Wies

zich daar op haar plek voelde. Het is wel duidelijk dat we allebei heel anders in elkaar zaten. Daarom hadden we zelden contact, dus ik ben nu niet van plan dramatisch te gaan doen.'

Els keek naar Denise, maar die haalde haar schouders op en liep naar de keuken om koffie in te schenken.

Rick begon steeds meer op hun vader te lijken. Die had ook altijd zo hard over Wies geoordeeld. Els voelde iets van schaamte, en ook van spijt... omdat de liefde in hun familie geen schijn van kans leek te hebben.

De noordenwind was gaan liggen, een zuidwestenwind voerde zachtere lucht aan, waardoor de temperaturen meer stegen in de richting van normale waarden voor juni.

Het zou toch weer zomer worden.

Rafke Tuinman constateerde het zonder hoop en zonder verwachting, hoewel ze sinds kort met haar man en zoontje op een verbouwde boerderij woonde, waar de jaargetijden meer dan in hun vorige rijtjeswoning hun stempel leken te drukken. Op deze plek zouden ze hun leven weer proberen op te pakken, zo hadden zij en haar man Jos gedacht.

Rafke liep over het erf in de richting van de brievenbus. Op het erf speelde Matthijs met een grote houten vrachtwagen die hij met veel gebroem-broem voortbewoog.

Soms leek het leven met haar te spotten. Iets meer dan een jaar geleden had ze haar dochtertje Thirza moeten begraven en sinds die tijd bevond ze zich in een soort vacuüm, terwijl om haar heen alles doorging. Ogenscheinlijk deed zij dat ook. Algauw na het overlijden van Thirza had ze haar werk als leerkracht aan basisschool De Kleurfontein weer opgepakt, maar ze sleepte zich door de twee dagen heen waarop ze daar werkte. Bij alles wat ze deed, ervoer ze het gevoel dat ze aan de zijlijn stond, dat ze niet langer deel uitmaakte van het dagelijks bestaan.

Tijd heelde wonden, het ergste verdriet zou slijten, was haar ontelbare malen door goedbedoelende mensen voorgehouden, maar ze merkte het nog niet. Het was net alsof haar heimwee naar Thirza dagelijks groeide. Ze zou zo graag haar meisje nog even vasthouden. De bezoeken aan het kerkhof brachten nauwelijks verlichting. Het kleine steentje, voorzien van Thirza's naam en een parel in een hand, bracht haar niet dichterbij. Elke keer drong het tot haar door dat ze Thirza daar niet vond, en toch maakte ze die gang bijna wekelijks.

Rafke opende de klep van de groene brievenbus en haalde er de streekkrant uit. Zonder veel interesse bestudeerde ze de koppen en de foto's op de voorkant. Zon streelde haar gezicht, maar

wist haar niet te verwarmen. Sinds Thirza was overleden, had ze het koud. Haar huid voelde warm aan, maar ergens vanbinnen lukte het haar niet meer om van de kilte af te komen. Jos hield haar voor dat ze nóg een kind had om voor te leven. Dagelijks deed ze haar best om daaraan te denken. Natuurlijk zorgde ze goed voor Matthijs. Ze knuffelde hem, las hem boekjes voor, speelde met hem en zorgde dat het hem aan niets ontbrak, maar haar onbezorgdheid was weg, net als haar vermogen om van dit kind te genieten. In haar bleef de pijn schrijnen. Het was niet waar dat tijd alle wonden heelde. Deze pijn zou nooit eindigen.

Ze keek naar Matthijs. Hij was nog zo klein, en ze had altijd gedacht dat je op die leeftijd nog een heel leven voor je had. Nu wist ze dat het heel anders kon gaan. Thirza was drie jaar geworden.

‘Mama, pele?’ Matthijs kwam haar richting uit gedribbeld, zijn arm naar haar uitgestrekt.

‘Mama gaat even in het zonnetje zitten,’ wimpelde ze hem af. Hij legde zich erbij neer en keerde terug naar zijn vrachtwagen. Het gebroem-broem nam weer een aanvang. Ze ging op het bankje naast het huis zitten zodat ze hem in de gaten kon houden en sloeg lusteloos de krant op.

De weg voor hun huis was rustig. Af en toe reed een tractor voorbij, een auto of een groepje scholieren op de fiets. Ze probeerde haar gedachten bij het streeknieuws te houden. Een school in een van de dorpen rond Emmeloord werd door de ouders opgeknapt, een polderbewoner debuteerde als schrijver, er werd een sportwedstrijd voor kinderen georganiseerd.

De volgende bladzijde bevatte familieberichten. Haar blik viel meteen op de naam die in grote letters in een verder opvallende advertentie ongeveer in het midden van alle rouwadvertenties stond. Haar ogen gleden over de boodschap daarboven:

Door haar hemelse Vader in heerlijkheid opgenomen

Louise Adriana Maria Kottink

WIES

Haar leven kenmerkte zich door een vast vertrouwen in haar Heer.

De letters dansten. Ze las en herlas ze en liet ze tot zich doordringen. Wies was overleden. Onlangs had ze zich nog verbaasd over het feit dat ze elkaar nooit meer waren tegengekomen na het overlijden van Thirza, terwijl daarvoor hun contact zo intensief was geweest. Ze las verder en ontdekte dat haar begrafenis over twee dagen zou plaatsvinden in een dorpje in Friesland.

Daaronder stond:

Uit naam van de familie:

Maarten en Lenneke Schalk

gevolgd door een adres in datzelfde Friese dorp. Van Maarten en Lenneke had Rafke nog nooit gehoord. Ze realiseerde zich dat ze maar heel weinig van Wies Kottink wist, ondanks die periode van intens contact. Wies had over haar geloof gesproken en haar overtuiging dat God de ziekte van Thirza een halt kon toeroepen.

Thirza was toch overleden.

Voor Wies was die vlieger blijkbaar ook niet opgegaan. Ze constateerde dat in gedachten met enige spot, terwijl de vraag in haar opkwam of Wies plotseling was overleden of langer ziek was geweest. Nog eens gleden haar ogen over de advertentie om tot de conclusie te komen dat daar niets over in stond.

‘Mama...’

Ze wimpelde Matthijs af met de belofte dat hij nog even moest spelen en dat ze zo wat te drinken voor hem zou halen.

‘Appesap?’ bedelde hij.

‘Appelsap,’ beloofde ze grif, terwijl haar ogen voor de zoveelste keer over de tekst gleden zonder er wijzer van te worden. Aanstaande vrijdag werd ze aan het begin van de middag

begraven. Jos moest dan werken, maar ze zou haar moeder kunnen vragen om op Matthijs te passen.

Peinzend keek ze naar haar zoontje. Waarom wilde ze naar die begrafenis? Ze had er niets te zoeken. Dat zou Jos straks ook tegen haar zeggen wanneer ze hem van haar plannen op de hoogte zou stellen. Wies was uit beeld geraakt en dat was gezien de omstandigheden maar het beste ook. Ze had er een punt achter gezet, wat had het voor zin om daar nu een komma van te maken?

Of had ze die punt nog niet gezet?

In ieder geval was het nu belangrijk om te weten hoe het leven van Wies na de dood van Thirza was verlopen.

Ze begreep zelf niet waarom, maar ze moest weten hoe Wies was gestorven.

Wat Jos er ook van zou vinden, ze ging nu haar moeder bellen om te vragen of ze wilde oppassen.

Het was vreemd om te ervaren dat iemand zelfs na zijn of haar dood nog levensgroot aanwezig kon zijn. Wies was dat gelukt, vanaf het moment dat Rafke haar naam had laten vallen in het bijzijn van Jos, toen ze hem op de hoogte had gebracht van Wies' overlijden en haar eigen plannen om naar de begrafenis te gaan.

Oude tijden herleefden. Spanning vulde haar hele lichaam tot ze er bijna misselijk van werd.

‘Ik begrijp niet wat je op de begrafenis van Wies Kottink hebt te zoeken,’ zei Jos nu voor de derde keer. ‘We hebben nooit meer iets van haar gehoord. Zelfs op de begrafenis van Thirza was ze te laf om zich te laten zien. En dan ga jij nu naar de hare? Zij weet er niets meer van en verder ken je er niemand.’

‘Het is een gevoel.’ Rafke wist niet hoe ze het kon uitleggen. Jos zou er niets van begrijpen als ze hem zou zeggen dat ze wilde weten hoe de laatste tijd van Wies' leven was verlopen, juist omdat ze niets meer van haar had gehoord. Maandenlang had Wies haar hoop op genezing voor Thirza gegeven. Ze was een bijzondere vrouw, die haar leven in dienst van het gebed

had gesteld. Ze wist er veel over te vertellen, had erover geschreven en in de praktijk organiseerde ze een bidstondgroep. Wies had haar overgehaald om mee te gaan naar een gebedsgezingsdienst omdat ze ervan overtuigd was dat God bij machte was om Thirza beter te maken. Langzaam maar zeker was Rafke er zelf ook in gaan geloven, en toch was het niet gebeurd. Jos en zij hadden hun kleine, vrolijke Thirza moeten afstaan aan de dood. Vanaf het moment dat die zekerheid tot Rafke was doorgedrongen, had ze Wies gevraagd op afstand te blijven. Dat had ze gerespecteerd.

‘Jos, het is een gevoel,’ zei ze nog eens. ‘Ik wil je vragen om er niet moeilijk over te doen. Wat kan het voor kwaad? Na de begrafenis ga ik weer naar huis en dan is het einde verhaal.’

‘Het voelt niet goed,’ hield Jos vol. Hij was mager geworden, zijn gezicht vertoonde diepe lijnen. Ze zag het zonder het werkelijk te registreren.

‘Dus kunnen we zeggen dat het jouw gevoel tegenover het mijne is,’ concludeerde Rafke. ‘En mijn gevoel zegt dat het me een stuk rust zal geven. Nog steeds worstel ik met de vraag waarom Thirza niet beter mocht worden, terwijl ik er echt op vertrouwde. Natuurlijk twijfelde ik, maar dat zou toch ieder mens doen? Steeds vraag ik me af of dat fout was en ik krijg geen antwoord. Ik heb geen idee hoe Wies aan haar einde is gekomen, maar ik moet het weten. Wies twijfelde nooit. Als zij ziek is geweest, zal ze er ook op vertrouwd hebben dat ze beter kon worden. Misschien is ze plotseling overleden. Uit de tekst van de rouwadvertentie kan ik dat niet opmaken. Ik moet het weten. Je zult het misschien heel raar vinden, maar anders kan ik het niet uitleggen.’

Ze zag hoe zijn kaakspieren zich spanden. ‘Doe wat je niet laten kunt,’ gaf hij uiteindelijk toe. ‘Maar ik ben bang dat je alles weer overhoophaalt. We moeten verder ondanks ons verdriet, Rafke. Matthijs is er ook nog. Voor hem moeten we sterk zijn, net zo sterk als Thirza zelf ook was.’

Ooit had Jos haar Rafaela genoemd, zoals haar naam werkelijk luidde. Na het overlijden van hun dochter wilde ze ook door hem Rafke genoemd worden, net zoals iedereen dat deed.

Rafaëla betekende ‘God geneest’. Ze was die naam niet waard.

‘Dat weet ik, en ik doe niet anders dan mijn best, maar het is net alsof ik niet echt meer leef. Samen met Thirza is een deel van mij ook gestorven. Ik vind het zo moeilijk...’

Hij sloeg zijn armen om haar heen. Ze rook zijn vertrouwde geur die verraadde dat hij een groot deel van de dag in de keuken had gestaan. De haartjes van zijn blote armen kriebelden tegen haar wang.

‘Ik ook...’ hoorde ze hem zeggen. ‘Geloof me, ik ook... Het is net alsof ik met Thirza veel meer ben kwijtgeraakt. Niet alleen mijn kind, maar jou ook... Alles is anders geworden tussen ons, en ik ben zo bang dat ik je nog verder kwijtraak...’

‘Welnee,’ probeerde ze hem gerust te stellen en ze maakte zich van hem los. ‘Het is alleen... een jaar lijkt lang, maar dat is het niet als je een kind moet missen... En dit nieuwe huis... ik dacht dat het ons zou helpen om opnieuw te beginnen, maar ik heb soms zo’n heimwee... zo’n heimwee... Het heeft vast nog meer tijd nodig en dan gaat het beter, echt...’

Maar de knoop in haar maag leek groter te worden. Ze liep de kamer uit met de smoes dat het tijd werd om de lasagne uit de oven te halen.

Twee dagen later wist Rafke dat Jos gelijk had: ze had niet naar de begrafenis van Wies moeten gaan. In de halfvolle aula van de kleine Friese begraafplaats werd ze overspoeld door herinneringen. Het was alsof de diepte van toen zich weer voor haar opende, al zat ze tussen mensen die ze niet kende en was de begraafplaats heel anders dan die waar Thirza lag. Steeds veegde ze tevergeefs haar klamme handen aan haar zwarte rok af. Haar hoofd voelde onaangenaam licht, koude rillingen liepen langs haar ruggengraat en tegelijkertijd welde er vanuit haar borst een drukkende hitte op. Ze wilde opstaan en weglopen, maar ze wist zeker dat ze duizelig zou worden en daarom bleef ze doodstil zitten. Om zich te ontspannen probeerde ze zich te concentreren op de talrijke minuscule lampjes die aan het antracietgrijze plafond oplichtten als pinkelende sterren aan een nachtelijke hemel. Langzaam ademde ze in en uit en ze stelde

zich voor hoe ze op haar rug in het gras lag, terwijl ze naar de sterren keek. Ze begon de lampjes te tellen, maar werd afgeleid doordat er nieuwe mensen bij haar in de rij aanschoven. Een oudere vrouw knikte haar toe. Nu durfde ze het aan om voorzichtig rond te kijken. Aan de andere kant van de zaal ontdekte ze bekende gezichten van mensen die een tijdlang deel van haar leven hadden uitgemaakt. Gedurende de ziekte van Thirza had ze zich aangesloten bij een bidstondgroep die door Wies werd geleid.

Zij waren wel op de begrafenis van Thirza geweest.

Nu waren ze hier. Zouden ze die laatste tijd ook wekelijks of vaker bij elkaar zijn geweest om voor herstel van Wies te bidden?

Zij was hier ook, maar ze begreep niet meer waarom het zo belangrijk was geweest. Ze wilde vluchten, maar durfde niet.

De lichte kist met daarin het lichaam van Wies werd de kerk uit gedragen door een aantal mannen en vrouwen die Rafke niet kende. Daarachter liepen een man en een vrouw, gevolgd door een vrouw alleen. Tijdens de dienst had Rafke steeds naar haar moeten kijken. Dit moest haast wel de zus van Wies zijn. Ze had hetzelfde donkere haar en ook in haar gezicht had Rafke overeenkomsten gevonden toen de kleine stoet voor aanvang van de dienst was binnengekomen. Ze leken op elkaar en toch was deze vrouw anders. Tijdens de preek was Rafke tot de conclusie gekomen dat de jongere zus van Wies met haar hangende mondhoeven ontevredenheid uitstraalde, iets wat ze bij Wies nooit had ontdekt.

Wies had nooit veel over haar familie verteld, niet meer dan dat hun onderlinge contact minimaal was omdat haar broer en zus niets begrepen van de dingen waarmee Wies zich bezighield. Wel wist Rafke dat haar zus een zoon en een dochter had, een tweeling. Waarom zaten die nu niet bij haar? Af en toe boog de vrouw, die kennelijk haar schoonzus was, zich naar haar over, maar verder leek ze hier helemaal alleen te zijn. Zou ze dat zelf hebben gewild of lagen daar andere redenen aan ten grondslag? De vrouw intrigeerde haar, ze weefde een web van gedachten rondom haar.

*De draad oppakken na de dood
van je kind: is het mogelijk?
En zo ja, hoe?*

Na de dood van haar dochttertje doet Rafke Tuinman wanhopig haar best om haar leven weer op te pakken. Voor de buitenwereld lijkt ze het aardig te redden, maar zelf weet ze maar al te goed: niets wordt ooit nog zoals het is geweest.

Dan ontdekt ze op een ochtend in de krant het overlijdensbericht van een oude bekende. Zeer tegen de zin van haar man Jos besluit ze naar de begrafenis te gaan. Daar ontmoet ze een man, die haar vraagt voor vrijwilligerswerk in zijn opvangcentrum. Jos stort zich ondertussen op zijn werk en opnieuw raken hij en Rafke steeds verder van elkaar verwijderd. Zullen ze ooit weer echt samenkomen?

Het verhaal en de personages uit *Rafaëla's dochter* lieten Greetje van den Berg, die intussen meer dan vijftig romans heeft geschreven, niet los. Hoe gaan mensen verder na zo'n groot verlies? Daarover gaat *Alle kleuren van de regenboog*, een aangrijpend verhaal over kleur vinden in de zwartste dagen.

Z&K

ISBN 978 94 0190 668 5 NUR 344

9 789401 906685

www.romanserie.nl